

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díjak:

Egészévre	— — — — —	4	frt
Félévre	— — — — —	2	"
Negyedévre	— — — — —	1	"

A társulat minden rendű tagjai
a lapot tagdíjaikért kapják.

Kéziratokat nem adunk vissza.

A lap szellemi részét illető cikkek a szer-
kesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénz-
tári, — az esetleges reklamációk pedig a
kiadóhivatának küldendők.

Budapest rejtelméi.

(W.) Emlékeznek-e még Önök Kuthy Lajosra, erre a francia romanticizmus csapásain haladó, dús képzelőtehetséggel megáldott magyar íróra? Neki van ilyen című munkája: *H a z a i R e j t e l m e k*. Borzasztó egy munka mondhatom. E munka szerint dr. Márknak egész emberirtó gyára van, mely törvénytelen gyermekeket, álörökösöket, hülyéket, némákat, holdkórosokat stb. készít és szállít nagyban és kicsinyben. Az emberi nyomorúságnak minden gyászos alakja kerülül e gyárból.

De a magyar irodalom-történetírók megjegyzik a munkára, hogy bizon abban azok a szörnyűséges dolgok nem hazai rejtelmek, hanem idegenek, mert a negyvenes évek magyar társadalma, melynek riasztó képét akarja az író megrajzolni, sokkal tisztább, nemesebb és egyszerűbb volt, semhogy méltó tárgya lett volna ilyen torzképnek.

A munka tehát egy félre útra tévedt zseninek terméke.

És mégis ez az író áldhatta Istenét, hogy szemére vetették, hogy műve minden reális alapot nélkülöz.

Az volt a hibája különben az írónak, hogy egy kissé korán született.

Most kellene neki élnie s forgatnia tollát, most — fájdalom — való tényeken építhetné fel regényét.

Igen, mert Budapestnek immár vannak rejtelméi. A mai társadalom már nem mondható hazánkban s tisztának és egyszerűnek, keresztül-kasúl fonódott az erkölcsstelenségnek, a hitványságnak buja szálaival.

Ki ne olvasta volna a mult heti lapokból a Kazinczy-utcai ház megdöbbenő rejtelméit? Ki ne olvastott volna az ódon ház pestises pókjairól és aranyos legyeiről?

Egy lélekkufár banda ütött tanyát az ország-szi-

vében az ifjú, a ragyogó, a pompázó, a szépséges székesfővárosban.

Ifjúság és öreg bűn, ragyogás és undorító mocskok, pompa és sértő meztelenség, szépség és büzhödt rondaság mily szépen megférnek egymás mellett.

A pestises pókok szótték-szótték szorgalmasan a hálót, az aranyos legyek kiröppentek, hogy a hálóba egyszerű, szegényes külsejű naiv, tapasztalatlan legyeket csaljanak. Kirepül az aranyos légy, rásüt Isten áldott szép napja, s a napsugártól hogy megragyo-
szárnya, kacéran emelgeti, illegeti-billegeti s im a szegény tapasztalatlan légy elbódul a fénytől, ragyogástól; mért maradjon sötét odvában, kínos vergődésben, büzhödt padlás szobában . . . mikor olyan szép dolog aranyos légynek lenni. És mikor e gondolat megfordul fejceskjében: akkor már belefészkelte magát a halál. Mert olyan ez az aranyos légy. A pestises póktól magával viszi a mérget s a kit egyszer megérint: az menten búcsút inthet a tiszta, a jó, a becsületes, a munkás életnek.

Azt olvastuk az újságokból, hogy rövid idő alatt 500 szegénysorsú leány került a pestises pókok hálójába s lettek aranyos legyekké, hogy magukban hordván a halált, másoknak is osztogassák.

De ne beszéljünk tovább képekben, beszéljünk nyíltan és leplezetlenül. A kik testi és lelki halált terjesztenek, a kik meglopják a családi szentélyt, a kik könyörtelenül és szívtelenül nézik megcsalt, kinosan vergődő áldozataikat: azok nem érdemelnek ki-méletet.

Kik is hát csak azok a Kazinczy-utcai pestises pókok?

Lélekkufárok, kik tömegesen szállították a magyarság leányait a kéjelgő kelet szemérmét áruló piacaira.

És ezek a lelketlen kufárok egytől-egyig zsidók. Galiciából szakadtak ide hozzánk, mert a mi földünk

még bírja a szipolyozást. Oroszország, Románia már sok vért vesztek, végső fájdalomban rugtak egyet s a piócák idehullottak magyar földre. Ez a föld pedig dédelgette, ápolgatta a veszedelmes piócákat, a hazátlanoknak hazát adott, a megvetetteket magához emelte s a humanizmus nevében egyenlő jogot adott nekik a hazaszerző fajjal.

Ily nagylelkűséggel szemben nem nyomorult viszonozás-e az, hogy minden kigondolható raffinált módon arra törekcsenek, hogy végkép tönkretegyenek egy népet. Rózsa Sándor, Zöld Marci s a többi bertyárok nyíltan, durván dolgoztak, lehetett ellenük védekezni s a törvény ereje elől sem menekülhettek ki, ha egyszer kézre kerültek.

De ez alattomos, bámulatos csalfasággal szőtt gázságokkal szemben a törvény is tehetetlen.

Nem a középkori butaság, nem a sötét klerikalizmus tesz ki tönkre a népeket, hanem igenis a felvilágosodott gázság, a szemérmes letipró szentelenség, az isteni és emberi törvényeket lábbal tipró vallástalanság.

Ne óbégassanak tehát antiszemizmust, mikor megmondják nekik az igazat, hanem tegyék szívökre kezöket s vallják be hangosan és nyíltan, hogy vétkeztek, de ezután visszatérnek az erkölcs útjára, tisztelven mindenkinek lelkiismeretét.

És ezt okvetlenül meg kell tenniök, mert különben könnyen megkérdézhetik tölük:

Quousque tandem . . . ?

Fegyelmezés a népiskolában.

— Irta: *Babó Elek* tanító. —
(Folytatás.)

Most már tegyük vizsgálatunk tárgyává azon gyermeki rossz szokásokat, vágyakat és hajlamokat, melyeket növendékeink magukkal hoznak az iskolába, azon vétségeket és rossz cselekedeteket, melyeket elkövetnek. Ismerkedjünk meg azon módokkal és eszközökkel, melyeket azok ellen óv- és gyógyszerül kell használnunk, illetőleg alkalmaznunk.

Valamint bizonyos célra szolgáló épülethez többféle tervet készíthetni s ezek mindenike lehet jó, helyes: úgy a fegyelmezésnek is nemcsak egyféle rendszere felelhet meg a célnak. De a mint az épület jóságához nem elég a jó terv, hanem a jó anyag és ennek helyes, pontos feldolgozása is megkívánatik: hasonlóan a fegyelmezési rendszer célravezetőségét is a kivitel adja meg.

Vannak oly gyermeki hibák, melyeknek okai nagyobb részt a ferde családi nevelés, vagy pedig a gyermek természetében rejlenek. Ilyenek: a pajkosság, szeszélyesség, makacosság, hiúság, álkodás vagy képrnutatás, kíváncsiság stb. Ezek mind oly gyermeki hibák és szokások, melyekért öket büntetnünk nem helyes, mert bisz az ezekből folyó cselek-

ményeknek rendszeren ök maguk szokták az árat megadni, vagyis a természetes büntetés sohasem marad el.

Pajkosság által a gyermek nemcsak egyszerű sötüléseknek, ütődéseknek teszi ki magát gondatlan ugráudozása, futkosása által, de mint száz, meg száz példa bizonyítja, egész életére nyomorékja lehet vigyázatlanságának. A pajkos gyermek lelkének jobban esik, ha az útjába eső tárgyakat megtaszíthatja, átgorhatja, a jövőmenőken, vagy iskolás társain egyet lökhet. Kényszerítsük ülni, helyben maradni, karjait szépen lebecsátani? Erre ha akarna sem képes. Legjobb, hogy a pajkost egyelőre ne kényszerítsük merev üléshez, mert a szilaj csikót sem úgy szokták szelídíteni, hogy istállóba kötik, hanem nagy lámba fogják. Inkább foglaljuk el játékszerű foglalkozással, mely a komoly munkára vezet. Csak később kényszerítsük arra, de amit kívánunk, abból ne engedjünk egy tepsodtat sem.

A pajkosság mindkét nemű gyermeknél jön elő; jellemében fiú, férfias. A szeszély, mely szintén található itt is. ott is, alapjában inkább leányi, nőies. A szeszélyesség nem tartozik a szeretetre méltó hibák közé. — Mi a szeszélyesség ellenszerei illati, az többféle lehet; de röviden szölvá: ne kényerítsük a gyermeket, szegüljünk eliene minden okatlan kívánságának, éreztessük vele szeszélyességének következményeit mindjárt az első alkalommal, csak aztán a személyválogatás ne kockáztassa az eredményt.

Vegyünk egy adogat a pajkosságból, adjunk hozzá két adag szeszélyességet, jól összekeverés által nyerünk egy oly gyermeki természetet, melynek neve: makacosság. Az iskolai élet elég példát nyújt, mint csinál a makacs jellemű gyermek magának virtust a kötelesség mulasztásból, engedtlenségből. — A makacs gyermek, ha tilalmunk- és parancsunknak ellelszegül, ne mutassuk, hogy ellenföltünket látjuk benne s mellözök, föl se vegyük; annál inkább éreztessük vele s másokkal az ő jelenlétében az engedékenység természetes következményeit s ragadjunk meg minden alkalmat, midőn jobb érzésére hatnunk lehet. Csak végső esetben, ha a makacosság egyenes kihívásban, nyílt rendbontásban s világos rosszakarásban nyilvánul, kell fokozatosabban érezhetőbb fenytéráhez nyulnunk s engedelmességre, kötelességeink teljesítésére kényszerítünk.

A hiúságot sok növendék nemcsak magával hozza a iskolába, hanem pláne némely tanító tapintatlan eljárása által teszi azzá némelyiket. Így pl. ha valamelyik növendék cifra ruhában jelenik meg az iskolában ezért feldicséri; avagy ha valamely kitünő észlehetőségű tanítványát „szorgalmáért“ megdicséri, kitünteti, megjutalmazza, nagyobb szeretetben részesíti stb. ez által benne a hiúság csirája felbreszti, mely fegyelmezési tekintetben nemcsak helytelen eljárás, hanem egyáltalán elítélendő. — Az iskolában több gyermek levén: óvatosan kell eljárunk a dicséretesekkel, kitüntetésekkel és jutalmazásokkal, még ha azok igazán megvannak is érdemelve; egyeseket nem szabad elkedvelitnünk azzá, hogy másokat felhátorítunk. Inkább abban legyünk leleményesek hogy a gyengéknek is legyen alkalom magukat valamiben kitüntetni. Ha látjuk, hogy a gyermek valami birtokára, vagy tulajdonságára hiú: következetesen mellözök azt s inkább más, egyéb tulajdonát méltassuk figyelemre. Drasztikusabb eszközök, de csak makacs baj ellen használandó a privát vagy nyilvános megszégyenítés.

Az álkodás, vagy képmutatás a hibáknak azon neme, mely elkezdve a játszi hamiskodáson, le egészen az álnok megcsalásig a színelés és tettetés minden kibondható módjára mutat példát a gyermeki kor. Megdöbben az ember, ha elgondolja, mily természetesen keletkezik, mily könnyen válhatik lelki szokássá az álkodás, s minő szomorú következményeket vonhat az maga után. — Az álkodásból, ha elejét nem vesszük és nevelői tapintatos eljárásunkkal azt ki nem irtjuk: kifejlődik a számító bizelgés, mely a nagyobb jóakarátat tulajdonainknak magasztalásával igyekszik meggyerni; a színelés, mely másoknak tetsző hajlamokat s gondolatokat árul, noha azokból semmi sincs; a tettetés, mely a meglevő, de másoknak nem tetsző gondolatok s szándékok eltitkolása végett mutatja magát másnak; a hazudozás, mely a beszédet használja fel, hogy valónak mutassa, a mi nincs s eltitkolja, eltakarja a mi van.

Az álkodásnak ellenszereit könnyen ki lehet találni. Ha szorultságból folyamidok a gyermek igen sokszor a hízélgéshez, a színeléshez, a tettetéshez: ne hozzuk őt olyan helyzetbe, melyben hazugsággal legyen kénytelen magán segíteni. Ne bánjunk a gyermekkel úgy, hogy szükségét lássa a védekezésnek ellenünkben; nem szabad főleg engedni, hogy szellemi fölényét mások kicsufolására, neveltségét tételére használja fel. Ha hazugságon érjük a gyermeket, elég az egyszerű komoly helytelenítés; ilyenkor többet érhatnánk, mint használnánk a szigorúsággal. Csak recidiva esetén kell hathatósabb szerephez nyulni. Ha pedig — a mi rendesen történik, az álkodás ördöge a különben jó gyermeket is kísértetbe hozná, alkalmazzuk a vétek természetes következményeit: vonjuk meg ideiglenesen bizalmunkat, függesztjük föl a gyermek hitelt.

A kíváncsiság alapján nem egyéb, mint tapasztalási ösztön. Nemesak a felvették, hanem a gyermekek is szeretnek mindent látni, hallani, tudni. Ha a kíváncsiságnak a tapasztalásra vonatkozó helyes oldalát tapasztaljuk, akkor segítségükre kell lenni növendékeinknek e módon való ismeret szerzésében. Amde tudjuk, hogy némely tanuló kérdéseivel (mert odabaza úgy szokta) nagyon szereti ostromolni a tanítót; hol egyik dologról, hol másiktól kérdezősködik, minden dolognak tövéről hegyére akar járni, a tulajdonság vizsi ezen tapasztalási ösztönét és fecsegését tájul, mely által tanításunkban akadályoz, zavarólag hat. A gyermek ezen rossz szokását mindenképp ki kell irtanunk. Ha néha-néha egyes érdekes kérdéseire feleletet is adunk, haszalan kérdéseit elől kitérünk, feleletet nem adunk rá és hallgatásra kényszerítjük. Így a gyermek belátván azt, hogy haszalan minden okoskodása: fölhagyni lesz kénytelen ezen rossz szokásával.

A tanulók között sok helyen el van terjedve az árulkodás is. Rút szokás, melyből lassan kifejlődik a pletykázás is. Némely tanítónak megvan az ő „kedvencei,“ kik neki hízélgésből beszagnak mindent, a mi jelen nem létében az iskolában, az utcán és otthon történik s társaikat rendszeren eláztatják, melyre rendszeren a rosszakarat, irigység vezérli. A gyermekek félnek az ilyen beszégtől s iparkodnak őket megvesztegetni; kifejlődik közöttük a kétszínűség, a ravaszság. Ezen rossz szokás, ha a tanító helytelen fegyelmezési eljárásából nyer tápot — elítélendő; míg ellenben ha a gyermek azt rossz szokásból, vagy behízélgésből teszi

legjobb lesz az árulkodót felvilágosítanunk arról, hogy az árulkodás csuf szokás, az által magának ellenséget szerez, ugy tanítója, mint iskolatársai szeretetét elveszti. Ha ezen felvilágosítás dacára bármilyik növendékünk azt gyakorolná, akkor legelőszertőbb az illetőt keményebb feddésben részesítenünk, melyet személyválogatás nélkül kell használnunk.

Hozhatnák föl a gyermeki hibák és rossz szokások közül többeket is, melyekre figyelmünket ki kell terjesztenünk, de mivel ez esetben dolgozatom nagyon hosszúra terjedne: áttérek az iskolai életben előforduló rendtelenségre, hanyagságra, kihágásokra, hogy lássuk, azokkal szemben minő eljárásokat, minő fegyelmezési eszközöket kell célirányosan és helyesen alkalmaznunk.

Egyik gyermek tisztátalanul jelenik meg az iskolában; kezei mocskosak, ruhája piszkos. „Hogy merészelsz így piszkosan a szemem elé jönni te ilyen, te olyan. . . . Takarodj térdelni, be leszesz zárva“ s többféleképp rivall rá a tanító, melynek talán annyira nem is ő az oka. Az ilyen eljárás, nem nevelés, fegyelmezésnek sem nevelés. Nem sokkal természetesebb eljárás lenne, ha a gyermeket mosakodás, vagy ruhájának megtisztítása végett beküldjük a konyhára, vagy a szobába, hogy mosakodjék meg? ha szükséges kefével is adunk a kezébe s általa tisztítottjuk meg ruháját. Es ha esetleg valamely kirándulásra készülünk, megosztjuk ezen élvezettől, mert az ilyen piszkos gyermek nem lehet az emberek szeméi elé. Az első esetben könnyen azon érzet támadhat benne, hogy méltatlanul bánunk vele, duzzog, dürmög; az utóbbi eljárásnál azonban a természetes megalkodás világosan fog előtte állni; azon tapasztalatra jön, hogy a piszkos kiváratik a társaságból s ha otthon elmulasztja, az iskolában hozatják helyre hibáját. Ilyen eljárás mellett a tisztaságot a saját java és az illem, nem pedig a veréstől való félelem miatt szokja meg. — Másik növendékünk könyveit tartja tisztátalanul, ironjával össze-vissza írkalja. Ha tapintatlanok vagyunk, egy-kettőt a kezére ütünk s ezzel elégtételt szerezünk magunknak, megbüntettük a gyermeket. A természetes eljárás pedig így esetben az, hogy a növendék kezébe egy törlőgumit adunk s megtisztítatjuk a könyvét.

Az iskolai életben gyakran fordul elő a rendtelenség és hanyagság. Tény, hogy az olyan tanító, ki tanítványait nagyon gyakran, szüntelen hagyja magukra s talán ki a legutolsó az iskolában megjelenők között, ki a tanítást gyakran annyiban hagyja, az ilyen bármennyire is ismerje a nevelés elveit s ha alkalmazza is egyes esetekben azokat, még sem fogja tanítványait rendben tartani, mert a gyakori távollét által alkalmat nyújt nekik a rendtelenségre, ide-oda futkosnak, lármáznak stb. Nagyon természetes — mint a fegyelem alapjának megvetésénél említettem is — csak azon esetben haladunk a valódi uton, ha az iskolában megjelenésében a tanítványok nagy részét megelőzzük; így a növendék látva a tanító rendszerezését, ő is megszokja azt.

Történik, hogy a gyermek őrösztét felejtí otthon. Nagyon sok esetben a gyermek pirongatást kap a tanítótól. Ily esetben a gyermek dologtalanul vesztel s előfordulhat az az eset, hogy a gyermek akarattal, munkakerülés végett hagyta otthon tollát vagy írkalját. Ez esetben mi lenne a természetes következmény? A feledékenyek vagy restek számára írkalját tartunk az iskolában s óra alatt ezekben iratjuk a feladatot. Itt azonban még nem állapodunk meg, hanem a tanítás végeztével a szereink elhozása végett haza küldjük s visszatérte után a saját írkaljába is leiratjuk. Ezen eljárásunkban a növendék az tapasztalatra jut s beteljesül rajta az a közmondás: „rest többet tárad.“

A rendtelenséghez soroladók az oktatás alatt tanúsított nyugtalan magaviselet is. E tekintetben is könnyen boldogul a tapintatos, szemes tanító, kinek tekintete szüntelen tanítványain függ; és ki a rendet zavarja, azt fejcsóválással, vagy ujjalvaló intéssel utasítja rendre a szidás helyett. Azon gyermekekre nézve pedig, ki tanításunkat, oktatásunkat több-

szőr zavarja, bezárás vagy talán hajcibálás helyett legjobb s legtermészetesebb azon fegyvelmezési mód, a melylyel a gyermek cselekvési szabadságát — a mennyire a közösen megkívánja, korlátok közé szorítjuk; közvetlen szemünk elé állítjuk. Ily módon a kényszer helyzetet éreztetjük vele, a mely mindazokat éri, kik a társas rendet megzavarják s az egyéni szabadság határát átlépik. Helyesnek tartom azok eljárását is, kik növendékeiket oly módon íttetik, hogy két csendesebb véru gyermek közé egy mozgékony, nyugtalan természetűt helyeznek. — Ha valamelyik növendékünk későn jön az iskolába, az az ajtó mellett áll mindaddig, míg a tanító engedelmet nem ad a helyre. eneteire; az ilyen az oktatás végeztével ott marad s az elmulasztottat helyrehozza.

Ha a növendék nem tanulja meg leckéjét vagy nem írja le feladatát, ily esetben a valóságos következmény az, hogy az elmulasztottat helyre kell hozatni. Helytelennek tartom azon fegyvelmezési módot, mely a koplálás által bünteteti e vétséget. Nincs károsabb annál, mintha felügyelet kívántatik a tanító részéről és nemcsak a fegyelmi rendtartás, hanem a helyes fegyvelmezési mód is megköveteli, hogy a tanító köztük maradjon és minél gyakrabban tekintse meg, hogy mennyit végeztek el az elhanyagolt dolgozattól. Így szigorúan megköveteljük, hogy a mit odahaza nem végezett el, azt az oktatás után az iskolában a tapintatos felügyelete mellett pótolja helyre. Ily módon azon tapasztalatra jut, hogy a ki kötelességét nem a maga idején végzi el, azt akkor kénytelen tenni, mikor a többiek a szabad szórakozást élvezik.

Előfordul azon eset, hogy a gyermek bíányos képessége miatt nem oldhatja meg a feladatot minden nehézség nélkül. Az ilyen növendéket szeretetteljesen magunk mellé vesszük, útmutatást adunk neki, bátorítjuk s arra törekszünk, hogy eljárásunk által esékely fáradságnak tüntetjük fel a munka elvégzését.

(Folyt. köv.)

Internátus Brassóban.

Brassó, november 15.

Dűlőre jutott tehát végre a brassói főgymnázium új épületének ügye is. Alig egy hete kibírdették az árlejtést az építkezés minden munkájára. Jövő tavasszal megteszik az első kapavágást s 1901-ben bár eldugott helyen — mégis mindnyájunk örömeire állania kell a tudományosság és ker. kath. vallásos-erkölcsös nevelés új palotájának.

Annai ideig vajdott ez a kétségkívül fontos ügy, hogy most mi laikusok is fokozott érdeklődéssel kísérjük a történeteket. Utéan, kaszinóban, otthon folyik a katolikusok eszméseréje. Mint lesz? Hogy lesz? És mindenütt egy közös nagy kérdőjelül kiesősosodik a kérdés: vajjon az új főgymnáziummal egybekötve lesz-e szeminárium? Leszen-e internátus?

Erről az ügyről azonban a hivatalos krónika mélyesen hallgat s minket elfog az aggodás, biztos tudata annak, hogy Brassóban a kath. magyar nevelés és oktatás szent ügyét még az új palotában is internátus nélkül úgy erkölcsileg mint anyagilag sikeresen megoldani lehetetlen.

Rozoga épületben, más két iskolával együlvé csapva, taunt eddig s taunt most is Brassónak és környékének keresztény magyar ifjúsága és hogy számbelileg évek hosszú sora óta stagnál, sőt apad s hogy — a tanárok minden fáradozása mellett is — taumlányi eredményben nem felel meg a jogos várakozásoknak, nem egyedül az épület szük és

rozoga voltának tudható be. *Első és legfőbb oka ennek: az internátus hiánya.*

Tagadhatatlan, hogy a főgymnázium tanulói számának stagnálását részben apadását nagyban elősegítették az időközben emelt más állami középiskolák.

A főreal-, a keresdelmi-, a polgári- és fa- és fémpári iskola a főgymnázium sok tanulóját magába szivta. De kétszer kettő négy: hogy ezeket se vesztettük volna el, legalább nem valamennyit, ha a főgymnáziumnak internátusa volt volna. Az pedig a maga szomorú valóságában áll előttünk, laikusok előtt is: hogy fölépíthetik a legszebb palotát, internátus nélkül sorvadni fog annak népessége.

Hiszen nem kell bizonyítanom, világos dolog mindenki előtt, hogy nálunk Erdélyben az iskola lelke az internátus. Es kétszeresen lelke itt Brassóban, a hol az igazán nagyvárosi viszonyokkal járó minden erkölcsi és anyagi hátrány különösen a vidékről jövő ifjúságnak kifogástalan elhelyezését nagyon megnehezíti s gyakran meg is akasztja. Azt pedig tudjuk, a tapasztalás mutatja, hogy a tauntó ifjúság legnagyobb kontingense éppen a vidékről özőnlük az intézetekbe. Es én szeretném látni azt a gyermekeiért aggdó szülőt, a ki gyermekét Brassóban nem az internátus gondos felügyelete alá helyezné a legszívesebben.

Igenis, a szülő oda fogja vinni magzatát, a hol internátust talál! Mária oda viszi. A reáliskola megkezdte a dolgot s nem hagyja annyiban. Követni fogja biztosan a kereskedelmi és polgári iskola. Ők már tudatára jöttek annak, hogy itt Brassóban a kié az internátus, azé a jövő.

Nekünk sem szabad tehát az internátusról lemondanunk. Semmi esetre! Ha tennők, az új intézetet gyökerében támadnók meg s a szép gyümölcsökkel keesegtető fa idő előtt elsatynulna, elhervadna.

Van még idő tavaszig. Kérjük a Státus vezető kormányfőit és mindazokat, a kiket illet: fontolják meg addig még egyszer az ügyet s ha áldozatokba kerül is — emelődjék fel a brassói új gymnáziummal együtt az internátus is. Csakis ez fogja megteremteni a tauntak népességét s így biztosítani anyagilag, emelni fogja erkölcsileg is. Mert ennek az internátusnak kicsi népe a szigorú és gondos felügyelet alatt rendes életet elve komolyan taunta, eredményt taunta föl s így szorgalmával és előmeneteivel hathatósan ösztönöznék sőt kényszerítené a külső társakat is a komoly munkára és szorgalomra. Ez pedig nagy súlylyal esik a mérlegbe.

Laicus.

T Á R C A

Fent és lent.

Sohse vágytam a magasba,
Hol a vihar tépi, dulja
A mi útjába akad.
Jobb nekem a völgy ölében,
Hol madár szól s lomb tövében
Illatos virág fakad.

*Sohse néztem irigy szemmel
Büszke urnak palotáját,
Melynek fénye csalfa fény.
Jobb a kunyhó tűzhelyénél,
Hol a család nagy békén él,
S nincsen semmi cselszövény.*

*Sohse szerettem nagy ural
Enni tálból a cseresznyét,
Bánt a rang, a pózolás.
Egy-két szív, a mely megnyílik,
Csendes kör, mely hozzám illik,
Ez a vágyam, semmi más.*

*Lám sok ember fennen hordja
Kerélyen a finnyás orrát
S nem ritkán verembe lép;
Mig a szerény útja biztos,
Ha itt tüskés, ott virágos
S célhoz ér utóbb, elébb.*

*A hegyormon felleg ül meg
És süvöltve, menydörögve
Zúgnak a vad harsonák;
Lent pillangók kergetőznek,
Vig csermelyek csergedeznek
S nincsenek tragoédiák.*

B. Gy.

Gyulafehérvár 20 év előtt és most.

Az Emke idei közgyűlése ohajtott alkalmat nyújtott nekem az erdélyi fejedelmek régi síkvárosának megismerésére, melyet 20 év leforgása óta nem láttam.

És csakugyan 20 év szép kis időszak az ember életében! Mennyi minden történetik annyi idő alatt; a gyermek felserdült ifjává, a deli férfi tisztes öreggé válik s az öreg? .. le hanyatlik. Mennyi változáson mehet át egy ország, egy vidék vagy egy város is. S e tekintetben Gyulafehérvár sem képez kivételt.

A fejedelmek egykor oly zajos, most oly csendes hajdani lakóhelye egyszerre megnépesült a baza minden részéből vendégszerető falai közé gyűlt Emke tagjaival.

Ez annak a jele, hogy a magyar a jó és szé. és magasztos iránt lelkesült tud. Engem azonban e mellett a rég nem látott város nevezetesebb helyeinek megtekintése, s a múlt időkbeli állapotokkal való összehasonlítása vett leginkább igénybe.

Szemlémet megkezdtem a várban fekvő nevezetes épületek- és intézkekkel.

Midőn a magyar királyi ház tagjai és egyházfejedelmek utaztukban valamely nagyobb városba érkeznek, mindenekelőtt az Ur házába mennek s az oltár előtt elhelyezett zsámolyra térdelve imádkoznak. Kövessük mi is ezen dicsérendő szokást, és kezdjük meg szemlélnket a most is régi fényében ragyogó székesegyházban.

Ezen egyház közel kilenc századot rejt multjában; mert

Szent István a püspökséget 1003-ban alapította¹⁾ és bizonyos, hogy mint mindenütt, úgy itt is akkor templomról is gondoskodott, a mit bizonyít egy, a régi bazilika tornácában talált, és Reichersdorf György udvari titkár által közzétett, márványba vésett római felirat. Ebből az is kivehető, hogy a helyen, hol a székesegyház épült, a rómaiaknak Jupiter és Junó tiszteletére emelt pogány temploma állott, melyet „*Templum Horologiarium*”-nak neveztek. E szerint a Horologiarium romjaira épült s azóta többféle alakot öltött egyház néhány év múlva építésének 9 századik évét éri el.

Ezen egyház túlélte a régi századok viharait, és el lehet mondani, hogy ennek története Erdély története. Fellette vonultak el a tatárdúlás, a török háborúk és a kurucvilág tragédiái. Látta a dieső Hunyadi diadalait, tanuja volt derék püspöke Lépes György és Kemény Simon hős halálának; látta Mihály Vajda vad katonáit diadallal bevonulni a fejedelmi városba. Látta a tatárok vandal hordáinak lovait oszlopaihoz kötözve, kik az Urbázát istállóvá változtatták. Látta a fejedelmek sírjait s az országnak benne őrzött levéltárát kiraboltni. Látta a keresztény²⁾ vandalizmust, miként rombolja le és dobja ki az Urnak fölszentelt oltárait. Hallotta nagy csarukában az unitárius és református prédikátorokat; látta aztán a püspökség helyreállítását, egy gróf Batthyáni, báró Szepesi és Haynald nagynevű püspökeket is az egyház és a baza felvirágzásán, a tudományok fellendülésén és a szenvedő emberiség javán szent buzgalommal fáradozni. S ezen egyház áll még most is, mintha örök időközön akarná hirdetni a katolicizmus halhatatlanságát.

Valahányszor ezen szentegyházba beléptem bizonyos szent ihletesség batott meg, és átéreztem hogy Isten házában vagyok. O nem minden egyházban lehet az ihlet szellemi szárnyain a magasba emelkedni; de ebben enybitő balzsamot talál a buzgó keresztény, tápanyagot a történész, a régiségbúvár, az építész és a hazafi. Oly remek nagyszerű épület ez, minő kevés van a magyar hazában. Külsője a régiséget hirdeti, kockakövekből összerakott magas falai már elbarnultak a századok viharai alatt. Belseje impozáns látványt nyújt, kivált reggel nap feljötte után a főbejárat legfelső lépcsőjéről a félhomályba merült főhajón át tekintve, a pompás szentély, a nap díszesen beható sugaraitól ragyogó fényben látszik uszni a távolban; De 20 év óta itt is több változást észleltem. Egykor a főoltár fölött egy, a bosszu góthablakok között magasrafelnyúló oszlopok által tartott óriási korona lebegett; most pedig az oszlopok és korona eltűntek és a főoltár magára áll nagyszerű egyszerűségében. Jobb és balról két antikmívű, az oltár magasságának feléig emelkedő gyertyatartó áll, melyen ezelőtt husz évvel a szentély végén lévő lépcsőn belül voltak elhelyezve.

Maga a főoltár megfelel a templom nagyszerűségének és egy mauzoleumot ábrázol, mely szimbolikus jelentőséggel bír. A mauzoleum tetején emelkedő oszlopos kupola alatt látható feszület az Udvözítő megdicsőülését a keresztfán jelenti; miként ő maga mondja: *Majd ha felmagasztaltatom mindeneiket magamhoz vonzok.* Ez a kereszt megdicsőülését jelképezi, mely körül anyagok lebegtek tartván a világosság szövetnekét, mely a feltámadást jelzi. Mivel a mauzoleumokat meghaltak emlékére és tiszteletére szoktak emelni jelenti ezenkívül az Udvözítőnek dicsőséges sírját

1) Nagyon kérdéses. Szerk.

2) Talán keresztény? Szerk.

miként Izaías proféta jóvendölte: „*Sepulchrum ejus erit gloriosum*“ de mivel ezen mauzoleum egyttal az oltáriszentség tartásának helye, azt is jelenti: hogy a keresztfán meghalt és dicsőségesen feltámadott Udvözítő itt közöttünk van. Ő maga az élökényér, melyet örök testamentomában hagyott az örök élet elnyerésére.

Csak még egy hiányzik ezen oltárnál: az erdélyi püspöki megyének és ezen székesegyháznak védőszentje Szent Mihály arkangyal; illő és méltó lenne, hogy az egyház védőszentjének képe, ne egy mellékoltáron — mint most — hanem éppen a főoltáron emelkedjék. Ezen pedig könnyen segíthető. A főoltár közepe felett a kupola bátánál felnyúló közbenső nagy ablakot festett üveggel kell ellátni, mely a *Præpositus Paradisi*, a védőszent képét mennyei fényében ábrázolná. Ez a szentélyt és a főoltárt rendkívül emelvé, s a valóságának is megfelelő.

A püspöki trón is változáson ment át, a mennyeiben ezéltött 20 évvel bordó-színű vörös selyemmel volt bevonva, és a mennyezete valamivel magasabb volt a mostaninál, a mely zöld selyem, szövettel van behuzva, valamint a trón es térdeplő is.

Az apsison illetve a szentély diadalívén régeutén, még Haynald püspök idejében is Aggaeus prófétának ide nagyon találó szavai állottak:

MAGNA ERIT GLORIA DOMUS ISTIUS NOVISSIMAE PLUS QUAM PRIMAE AGG. 2—10. RECEPTA ET RENOVARI CEPTA ANNO 1716.

Ezt azon időben írták föl, midőn a székesegyház a 160 évig tartott foglalás után, régi romjaiból kiépítve, előbbi rendeltetésének vissza adottot és benne a mindenek Úrának újból az új szövetség áldozatját lehetett bemutatni.

A szentélyből lejöve az evangélium oldalán lévő oltárok még mind a régiek, csak a fájdalmas anya (Mater dolorosa) oltarán látható változás Mária-Magdolna és Szent János szobraival. Ezen oldalon még azon változást észleltem, hogy a keresztlő kút, régi helyéről a Szent Mihály oltára melletti sarokba helyeztetett át; itt az Udvözítőt megkeresztelő Szent Jánosnak sikerült. kivitelű képe egy betakart asztal telett oltárként díszlik.

A minden szentek kápolnájában lévő márvány oltáron csak annyi változás van, hogy Szent Erzsébet, Szent Margit magyar szentnők szobrai újakkal vannak kicserélve. Igen célszerű és épületes lenne, ha az egyházakban felállítandó szobrok bizonyos plasztikai eleganciával bírnának, és inkább kararra! vagy világos szürke márvány, nem pedig piros test színre festenek azokat. Még a feszületek is eszményiek lennének márvány alakban.

(Vége köv.)

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Főpásztori körlevél.** Most jelent meg kegyelmes püspök urunk X. számú körlevele. Közli ebben ő méltósága a tavaszi koronagyűlésre kitűzött dolgozatok eredményét. Dicséretesen dolgoztak: Kovács Lajos (főesperes)—Szabó György (alesperes), Boeskor Ferenc, László János (plebános), P. Csizsér Elek O. S. F., Pap Tamás, Toldalagi Samu gróf, Oláh Károly, Miklós István és Kiss Apdrás. E két utóbbinak a szertartás nyelvéről szóló értekezése nyomtatásban is meg fog jelenni. — Kitti egyben a jövő tava-

szí koronagyűlésre a következő themákat 1. „*Quid Ecclesia praecepit circa coelibatum sacerdotalem, et cur et quomodo domus sacerdotalis caste servanda. Quomodo domus parochialis ordinanda foret, ut qualibet suspicio rationabilis amoveatur?* 2. *Quidnam sudaatur circa educationem Cleri junioris in Seminario episcopali?*

Ertesít továbbá az október hóban tartott kanonika vitációról, és közli a legújabban történt személyi változásokat és utasítást ad az egyházi presbígyeekre és az esküdt-bíróági szolgálat alól való mentességre nézve. Tudatja Alsó-torja és Felső-torja községeknél Torja elnevezéssel egy nagyközséggé, Karathna és Volái kisközségeknél Karathna—Volái néven egy községgé történt átalakulását. Részletes kimutatást hoz végül a körlevél az 1898. évben az egyházmegyei kiségitő alap és a Szent-László-Társulat javára begyűlt adományokról. Eszerint az elsőre begyűlt: 1118 frt. 56 kr., a másodikra. 291 frt. 71 kr.

— Erzsébet-émlékkünnep Gyula-Fehérvárt.

A gyulafehérvári r. k. főgymnasium nov. 14-én mint az árpád-házi Sz. Erzsébetnek szentelt emléknapon és a boldogult Erzsébet királyné nevenapján kegyeletes ünnepet rendezett. Istenisztelet után a tanári kar tagjai és ifjúság az intézet dísztermében gyűltek össze. A Szózat eléneklése után Erős József tanár emlékeztet meg a feledhetetlen emléktű királynéről, három tanuló alkalmi költeményt szavalt. Az ünnepet a Kölesei Hymnusa zárta be.

— A budapesti Szent-Imre-Egylet matinéja.

Püspök urunk ő méltósága november hó 20-án Zachy Nándor gróf társaságában megjelent a budapesti egyetemi hallgatók körében létesült Szent-Imre-egylet matinéjén, az ünnepség sorrendjét végig halgatta s azután a következő beszédet intézte az ifjúsághoz:

Kedves Barátaim!

Megvalom, hogy, ha az ifjúság között megjelenhetek, mindig bizonyos meglathatóság vesz rajtam erőt. Mert érzem azt, hogy mennyit várhat tőlük az egyház, a hazá, vár tőle a család és mennyire kellene mindenkinek közremunkálkodnia arra, hogy ezek a remények ne hiába valók legyenek, hogy teljesüljenek.

A mai nap öröme rám nézve nem teljes.

Az a hibám, hogy nem tudok egészen örülni a jónak, hanem mindig azt látom, ami hiányzik.

Megvallom, midőn e körbe léptem, kissé idegenül esett az, hogy ez a kör, amely már évek óta fennáll, még mindig olyan szűk. Rosszul esett látnom, hogy azok az ifjak, akiket mi küldünk Budapestre, hogy itt, a tudomány és műveltség ezen gócpontján képezzeék ki magukat a jövő munkásaivá, azok a keresztény katolikus ifjak, akiket mi neveltünk ott a vidéken: azok mind itt nem egyesülnek, nem találkoznak itt, egymást kölcsönösen nem lelkesítik mindnyájan. Ez az, ami nekem rosszul esik. De nem akarom ezeket említeni, hanem bírom én egyben: hogy azok, akik ezen egyesületet látogatják, azok összetartanak, egymást buzdítják és lelkesítik, ezt az egyesületet fel fogják virágoztatni.

De engedjék meg nekem, hogy megmondjam, miben látom zálogát ez egyesület fenntartásának. Nem az emberek jóakarátában csupán, nem a kölcsönös bizalomban, nem az együttműködésben csupán, hanem látom annak gyökerét a lélekben, a szívben, hogyha azt az isteni kegyelem mozgatja, hogyha az egyesületek minden egyes tagja igyekszik a bensőséges katolikus hitéletre. Ez lesz az a titkos kapocs, a mely össze fogja hozni mindnyájunkat, e nagy és romlott város minden zugából az egy felé törekvő, ugyanazon eszmékért lelkesedő fiataliságot. Ez az egyesülés, kölcsönös példaadás rendkívül nagy erőt fog kölcsönözni az egyesületeknek. Azért nagyon jól esett látnom, hogy ma is, valószínűleg tagjai ez egyesületnek, járultak az oltárhoz, áldoztak, egyetemi hallgatók s mondhatom, ha ez gyakoribb lenne, én ettől várnám ezen katolikus egyesület virágzását. Nem szólok tovább, csak arra kérék téged, Kegyelemes Uram, akinek megen-

gedte a jó Isten, hogy csak a minap megüljék veled 70-ik születésnapod, mondd meg te helyettem, mi adott neked erőt ezen hosszú, munkás, önfeláldozó élethez, mi adott neked világságot, kitartást, szüggedést nem ismerő erőt, mond el ezeket nek is ifjaknak, ők hallgatják szavaidat, mivel az ifju példák után lelkosodni kész; mondd el, hogy ők is szolgálhassák ezt a hazát igazságban és lélekben, szolgálhassák felebarátaikat felkeresvén őket a nyomorban, a szenvedések között.

Ők követni fogják példádat, oda fognak járulni az oltárhoz, onnan merítenek erőt, lelkosodást: követni fogják példádat, nem keresik az emberek elismerését, nem az újságok tapsait. Mondd meg nekik, kedves Uram, és tudom, hogy szavad megfogadják. (Lelkes éljenzés és taps.)

Erre Zichy Nándor kért szót. Beszédje, mely nagy hatással volt az ifjuságra így hangzik:

Nekem kötelességem a méltóságos püspök úr felhívásának engedelmeskednem: tehát én elmondom egészen őszintén. A jó Isten az, aki az emberi szívbe tette le a hitet, azt a hitet, amelytől Jézus Krisztus Megváltónk hozott nekünk, amelynek megőrzését, tanítását a római katolikus egyház kezébe tette le. Edes Uraim! Edes anyám az, aki ebben a hitben élt és minket nevelt, ápolt és az isteni kegyelem az, amely megengedte, hogy az emberi tévedésekből miúgy visszatérjek Isteuhez. Mi az idealizmus? Az a lélek. Kítöl van a lélek, kítöl a test? A testet is Isten formálta, de a lelket Maga lehelt az emberbe.

Az az idealizmus az ifju szívben is megvagyon. Mert annak lelke a test büncseitől szabadabb. Ezt az idealizmust legmagasabb fokában a hit képviseli és az Isteniség. Minden idealizmus ebben rejlik.

Legyetek ideálisok: szeressétek főleg Istent és egyházatokat. Így aztán az idealizmus, a hit áldása fog segíteni az élet különböző szövevényes pályáin. A mi földi rendeltetésünk az, hogy tökéletesítsük magunkat, Istent imádjuk, szeressük és az Ő parancsai szerint éljünk. Ha ezt szem előtt tartjátok, akkor boldogok lesztek, akár fényes, akár rejtett legyen az életpályátok, amit az isteni Gondviselés nektek nyújt, és ezek felett uralkodjék az Isten iránt és egymás iránt való szeretet. Isten szeretetébe ajánlat benneteket. (Hosszas éljenzés.)

— **Adventi szent beszédek.** A székesegyházban, a nemsokára beálló advent vasárnapjain, a délelőtti szent beszédek *Toldalagi Samu* gróf, püspöki udvari káplán tartja.

— **Konverzió.** Hermann János 51 éves gör. kel. vallású családapa zombori, Gyuri Borvára 18 éves, Bodor Julianna 24 éves unitárius vallású férjesnő, karácsonfalvi lakosok a kath. egyház kebelébe visszatértek. A hitvallást Szekeres János lelkész kezébe tették le.

— **Prímícia.** Ritka szép egyházi ünnepségnak volt tanúja folyó hó 19-én, Szent Erzsébet napján, Beszterce városa. E napon mondotta ugyanis *Tóth Kálmán* új áldozár első miséjét a besztercei plebániái templomban, Beszterce lakossága tulnyómóan száz és román lévén, ritkán van alkalma, hogy primíciát láthasson és egy új papnak áldásában részesülhessen. Annál nagyobb volt tehát most a besztercei katolikusok öröme s annál tüntetőbben vettek részt az ünnepségen. A primíciáns édesapja erdészeti hivatalnok lévén, az erdő ékei versenyeztek a műkertészet remekeivel a templom díszítésében és Beszterce kicsiny temploma a fenyő-galyak és bokrok, az élővirágok díszében egy kis paradicsom volt. A közönség már kilenc óra előtt zsutolásig megtöltötte a templomot. Ott láttuk a Lázár és Logotheti grófokat, a m. kir. erdőigazgatóságot teljes személyzetével, a város polgármesterét stb. — Décsy Péter tb. főesperes és besztercei plebános jobbján lépett a primíciáns az oltárhoz.

A szentbeszédet lapunk felelős szerkesztője tartotta. Szent mise alatt a Resch-testvérek: György székesegyházi karnagy, József besztercei tanító, Katinka és Mariska kisasszonyok Mozárt C durmisejét adták elő négyesszólóban katonai zenekíséret mellett kiváló műérzékkel és precizitással. Az oltáryanai tisztet Leitner Elek erdőigazgató kedves neje töltötte be. Szentmise után az összes jelenlevők az új pap áldásában részesültek. Délután 1 órakor az újmisési szüleinek, Tóth Lajos erdőszámvizsgálónak házánál fényes ebéd volt, hol együtt lehetett látni Beszterce színe-javát. Az első pohárköszöntőket maga az újmisési mondotta XIII. Leó pápára és kegyelmes püspökünkre, majd Décsy Péter manuduktor az újmisést éltette. A szebbnél szebb beszédek hangzottak el a manuduktorra, a szülőkre, az oltáryára, Pellion polgármesterre stb. Az újmisést ez alkalomból számosan üdvözölték rokonai, barátai és ismerősei közül, közöttük Wolatka Nándor vál. püspök is.

— **Tanítónői künevezés.** Barra Irma Gyergyo Szárhegyre tanítónőnek nevezetett ki.

— **Iskolai ünnep.** A *csik-somlyói* róm. kath. tanítóképző növendékei az intézet vérszentjének Szt. Ceciliának emlékére folyó hó 26-án d. u. 1/3 órákor a gyakorlatiskola nagytermében ünnepélyt rendeznek a következő műsorral: 1. Hymnus, éneklí az ifjuság. 1. Alkalmi beszéd, tartja Bödi Ferenc IV. éves növ. 3. Sóló; éneklí Pap István, II. éves növ., harmóniumon kíséri Gál Mihály IV. éves növ. 4. **Rákóczyné, Arany Jánostól,** szavalja Király István, III. éves növ. 5. Magyar népdal-egyveleg, énekel az ifjuság. 6. Koldus, Abrányi Emiltől, szavalja Vargha Ferenc, I. éves növ. 7. Hegedű quint, Balányi Jánostól, előadják Siklódi Péter, Gál Mihály, Pálosi János, Gáspár Endre, IV. éves növendékek 8. Jézus névünnepe, Kuthentől, szavalja Györbíró István, II. éves növ. 9. Rákoczy induló, éneklí az ifjuság, melyre az érdeklődőket ezal szívesen hívja meg az igazgató.

— **Meghívó** az alsófehérmegyei történelmi, régészeti és természettudományi egyletnek 1899. december hó 2-án d. u. 4 órákor Gyulafehérvárt a városház tanácstermében megtartandó XI. rendes közgyűlésre. **Tárgyszorozat:** 1. Elnöki megnyitó. 2. Titkári jelentés. 3. Felolvasás, tartja Csiky Miklos, főgymu. tanár. 4. Múzeum- és könyvtári jelentés. 5. Pénztárnoki jelentés. 6. Tisztújítás és a választmány egyenleg részének kisorsolása. 7. Indítványok, melyek a délelőtti választmányi ülésen tárgyalattak. Jegyzet. Ugyanezen nap, délelőtti 11 órákor választmányi ülés tartatik. Gyulafehérvárt 1899. november hó 18-án. Csató János, elnök. Kóródy Péter dr., titkár.

— **Az erd. róm. kath. irodalmi társulat pénztárába fizettek:** (Folyt. a 44-ik számnak.) Döbrösy Alajos elf. 1899-re 4 frt. Angerer Felicitás elf. 1899-re 4 frt. Kóródy Endre rtg. 1899-re 2 frt. Benkő Pál rtg. 1899-re 2 frt. Prohászka Viktor elf. 1899-re 1 frt. utolsó negyed. Szabó Ferenc elf. 1899-re 4 frt. Hadnagy Mihály elf. 1898 II. fel. 2 frt. 1899. I. fel. 2 frt. Balló János elf. 1899. II. fel. 2 frt. P. Orván Birtalan elf. 1899. 2 frt. Both Demeter ptg. 1899. II. fel. 2 frt. 50 kr. Kassay Lajos elf. 1899. I. fel. 2 frt. Simon Sándor 1899-re 2 frt. Avedik Lukács elf. 1899-re 4 frt. Mártonffy Sándor elf. 1898-ra 2 frt. 1899-re 4 frt. Szent Fer. r. Zárda, Kolozsvár elf. 1899. II. fel. 2 frt. Buslig József elf. 1899. II. fel. 2 frt. Esztégár Gergely rtg. 1899-re 2 frt. Lestyan Lajos elf. 1899. II. fel. 2 frt. Szent Fer. r. Zárda, Vajda-Hunyad elf. 1899-re 4 frt. P. Sántha Angeluá rtg. 1899-re 2 frt. Sebestyén Mózes elf. 1899 II. fel. 2 frt. Ferenczy Károly rtg. 1900-ra 2 frt. P.

Holló Tamás elf. 1899-re 3 frt. L. Bálinth László ptg. 1899-re 5 frt. Kristó Domokos elf. 1899. II. fel. 2 frt. Bartos Dénes rgt. 1899-re 2 frt. Karácsonyi József rgt. 1899-re 2 frt. Szmolien Pál elf. 1899. I. fel. 2 frt. Gyárfás Tihamér dr. rgt. 1899-re 2 frt. Páskó Antal elf. 1899. II. fel. 2 frt. Kiss András elf. 1899. II. fel. 2 frt. Péterffy József elf. 1899-re 4 frt. Medgyesi Szt. F. r. Zárda elf. 1899-re 4 frt. Grót Kornis Berta elf. 1899-re 4 frt. Peterffy Lőrinc rgt. 1897-re 2 frt. 1898-ra 2 frt. Mohay Sándor dr. ptg. 10 frt. ifj. Czimbalmos Ferenc elf. 1899-re 1 frt. 1900-ra 4 frt. László József ptg. 1899-re 5 frt. Rác István elf. 1899. u. n. 1 frt. Agoston Lajos elf. 1899-re 1 frt. Bálinth Ignác elf. 1899. II. fel. 2 frt. Butyka Sándor rgt. 1899-re 2 frt.

(Folyt. köv.)

— **Értesítés.** A szentháromsági róm. kath. kántortanítói állásra a „Közművelődés” c. lapnak f. évi október hó 21-én kiadott számában hirdetett pályázat határideje f. év december hó 15-ig meghosszabbítottatik.

— **A pénztári hivatal tisztelettel kéri azokat, kik tag-sági illetégek előfizetési díjaikkal hátralékokban vannak, hogy az összeget minél előbb küldjék be. A lap kiadása költséges s a kiadásokat papíron szereplő hátralékokkal fedezni nem lehet.**

I R O D A L O M.

* **Ötödik olvasókönyv** az osztott kath. elemi fiú iskolás ötödik és hatodik osztálya számára. A Szent-István-Társulat megbízásából, figyelemmel a Bárány Ignác-féle olvasókönyvekre, szerkesztették Mócsy Antal, Petrovácz József és dr. Walter Gyula. A Szent-István-Társulat kiadása. Ara 1 korona 44 fillér. A Bárány-féle olvasókönyvek teljes átdolgozása méltó befejezést nyert a most megjelent ötödik olvasókönyvvel. A könyv szerkesztői oly elismert nevek a pædagogiai irodalomban, hogy magában ez a körülmény is elegendő arra, hogy az érdekeltek bizalommal és lelkesedéssel fogadják a könyv megjelenésének híreit. És ha elélegzik ezt az elismerést, az méltó a szerzők munkájához, mert az ötödik olvasókönyv méltó büszkesége a magyar tankönyvirodalomnak. Az I. részben a hit és erkölcsi élet; a II. részben bazánk és a nagyvilág; a III. részben a történet és alkotmánytan; a IV. részben a természet; az V. részben a hivatás és munka; a VI. részben az ember és egészségtan és végül a VII. részben vegyések alatt oly olvasmány-anyagot nyújtanak a népiskolai növendékeknek, melyből igazi kath. meggyőződést, bensőségtől vezetett hazafiságot, törhetlen királyhűséget meríthetnek a buzgó tanító nevelő-oktatás által a népiskola felső fokozatain a növendékek, a leendő honpolgárok. Minden egyes olvasmány észrevehető öntudatossággal törekszik a főt jellemzett meggyőződés fölépítéséhez. És ezzel a könyv rendeltetésének magaslatán áll. Bátran és nyíltan hangoztatjuk, hogy a tankönyvirodalom hasonló termékeit e tekintetben messze túhaladja Mócsy, Petrovácz és Walter dr. Ötödik olvasókönyve. A könyv tartalmi becsét fokozza a könyv kiállításának tökéletessége. Illusztrációi úgy kompozíció mint a kivitel illetőleg hatásosak. A könyv nyomása és kiállítása dicséretére szolgál a Stephaneum-nyomdának. Mindezek alapján melegen ajánljuk a köny-

vet a kath. iskolák batóságainak és vezetőinek szives figyelmébe. Megrendelhető: a Szent-István-Társulat könyvkiadó-hivatalában Budapestben, VIII., Szentkirályi-utca 28. sz. Ara 1 korona 44 fillér.

* **Bodnár Gáspár** szatmári tanár és szerkesztő „*A mi népünk, egyszerű történetek a falu i tűzhelyekről*” címmel egy kis kötet elbeszélést adott ki; melyet a mint maga mondja a magyar népnek szánt, hogy a népet mintegy észreveetlenül vissza vigyék abba a légkörbe, a melyből lelketlen izgatók oly kegyetlenül kicsalták. Az elbeszélések (22) mird a népelet köréből meríték s kedves egyszerűséggel, értelmesen, népies nyelven mondanak el egy-egy esetet a földművelők mindennapi életéből, s nagyon alkalmasak arra, hogy a váltás, a hazaszeretet, a szorgalom, takarékoság, megelégedés erényét felköltse és megerősítse a föld népének to-gékony lelkében. Mesterséges bonyolítást, művészi meseszöveget ne keresünk bennük; hanem találunk azok helyét józan felvilágosítást, egyszerű közvetlenséggel ható érzelme-ket. Ezen tulajdonságokért bizvást ajánljuk a kis kötetet népkönyvtárak számára, igen alkalmas azonkívül ajándék-könyvnek is a nép fiai számára. A megrendeléseket a szerző nevére Szatmárra kell küldeni. Egy kötött példány ára egy korona. Tömeges megrendelésnél kedvezmény.

* **Ujváry Béla** szerkesztésében az Athenaeum „*Magyar Tanítók Naptára az 1900. évre*” címmel egy nagy alaku és szép kiállítású kalendariumot adott ki, mely a naptár rész mellett becses ismertetéseket, költeményeket és elbeszéléseket tartalmaz. A cikkek közül megemlítjük a következőket: A magyar királyság megalapításának örömnépe. Wlassics Gyula (areképpel), Névtelen hős, család és iskola, (Benedek Ezlektől), Székely-földön (költ.), Az Eötvös-alap és Tanítók háza, Petőfi, Székely-becsület (elbeszélés Csulak L-től), Göcz József a Tanácsadó-ban az elemi isk. tanítók bar-jainak orvosaiáról ad tanácsokat. Az ismertető és mulattató részt az Eötvös-alap hivatalos közleményei zárják be. A naptár ára 40 kr., a mi a gazdag tartalmat tekintve nem is sok.

P á l y á z a t o k.

— *A dicsőszentmártoni* róm. kath. kántori állomásra pályázat hirdettetik. Évi jövedelme: 1) Pekri Sándor-féle alapítványból 420 frt. 2) A hitközségtől 80 frt. 3) 160□ól kert, mely telken később kántori lak építetik. 4. Ajtatos alapítványi és stóla jövedelem. A megválasztott kántor a helybeli állami isko-áknál 300 frt biztos mellékjövedelemre számíthat. Megkivántatik a kántori teendőkbén, ének és zenében való jártasság. Kötelessége lesz a kántori teendők buzgó és pontos teljesítése, a templomi énekkar vezetésé. A kellően felszerelt folyamodványok (Mélt. Pekri Sándor főgondnok urhoz Dicső Szent-Márton) december hó 6-ig benyújtanók. Személyes jelentkezők bármely napon elfogadhatnak.

Dicső-Szent-Márton, 1899. november 16-án.

Puskás Gergely
r. k. lelkész.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: **Körödy Péter dr.**
Szerkesztőtársak: **Bálinth György, Péter János dr., Wagner Sándor, Zlamál Ágost.**

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.